

УДК 37.04

SPECIFIC DEVELOPMENT OF GIFTED CHILDREN IN THE USA

СПЕЦИФІКА РОЗВИТКУ ОБДАРОВАНИХ ДІТЕЙ У США

Kholod N.Ya. / Холод Г.Я.

с.р.н. / к.філол.н.,

ORCID: 0000-0002-2479-9721

Public organization "Scientific and educational center "SUCCESSFUL",

Kyiv, str. Hnata Yury, 3, office. 44, 03148,

Громадська організація «Науково-освітній центр «УСПІШНИЙ»»,

Київ, вул. Гната Юри, 3, оф. 44, 03148

Анотація. У статті розкрито особливості розвитку обдарованих дітей у США, звернуто увагу на варіативність терміна «обдарована дитина» й інструментарію ідентифікації обдарованих дітей. Розкрито специфіку роботи Академії Девідсона (штат Невада) із глибоко обдарованими дітьми, зокрема проаналізовано запропоновані нею літні програми.

Ключові слова: обдарована дитина, ідентифікація, Академія Девідсона, літні програми.

Abstract. The article reveals the peculiarities of the development of gifted children in the USA, draws attention to the variability of the term «gifted child» and tools for the identification of gifted children. The specifics of the work of the Davidson Academy (Nevada) with profoundly gifted children are disclosed, in particular, the summer programs offered by it are analyzed.

Keywords: gifted child, identification, Davidson Academy, summer programs.

Вступ.

Актуальність цієї статті зумовлена необхідністю вивчення закордонного досвіду особливостей ідентифікації обдарованих дітей та їхнього розвитку для подальшої адаптації педагогічних ідей до українських реалій, продукування й запровадження в українській освіті ефективних інновацій, здатних розвивати творчі, когнітивні здібності, образне й критичне мислення обдарованих дітей, які згодом зможуть якісно виконувати свої професійні обов'язки.

Мета статті – з'ясувати специфіку розвитку обдарованих дітей у США.

Основний текст.

Варто зазначити, що в США надання освітніх послуг для обдарованих дітей має варіативний характер через відсутність конкретних вимог до освітнього процесу, зафіксованих на федеральному законодавчому рівні, і розбіжність упровадження освіти для обдарованих дітей на місцевих рівнях, тобто в конкретних штатах й округах. Для проведення досліджень і вивчення досвіду, пов'язаного з освітою обдарованих дітей, у США було створено Національний дослідницький центр обдарованих і талановитих, для фіксації та регулювання надання освітніх послуг обдарованим дітям організовано Національну асоціацію обдарованих дітей (NAGC) та Раду директорів державних програм для обдарованих (CSDPG), які «двічі на рік проводять огляд того, як штати регулюють і підтримують програми для обдарованих учнів, під назвою «Стан штатів у галузі освіти для обдарованих»» [1]. Крім того, NAGC було створено Стандарти програмування для обдарованих дітей від Pre-K до 12 класу (NAGC Pre-K-Grade 12) [2] щодо навчання й розвитку,

оцінювання, навчального плану, інструкцій, середовища навчання, програмування, тобто послуг, які надають обдарованим дітям, професійного навчання, а також Комітет із професійних стандартів. У кожному штаті є своя законодавча база, де чітко сформульовано визначення терміна «обдаровані й талановиті діти» і зазначено критерії, необхідні для їхньої ідентифікації.

У штаті Вісконсин «обдаровані й талановиті учні – це учні, які зараховані в державні школи та які демонструють високі здібності в інтелектуальній, творчій, художній, лідерській або конкретній академічній областях, які потребують послуг або занять, що, як правило, не передбачено звичайною шкільною програмою в штаті Вісконсин, щоб повністю розвинути такі здібності» (Закон штату Вісконсин 118.35) [3]. Ідентифікація обдарованих дітей, що базується на основі даних стандартизованого тестування, рейтингових списках, успішності, портфоліо учнів, повинна відбуватися в штаті Вісконсин із дитячого садка до 12-го класу.

У штаті Род-Айленд місцеві шкільні округи перед запитом підтримки штату щодо надання програми для обдарованих і талановитих учнів початкової та середньої школи повинні відповідно до законодавства вищезазначеного штату продемонструвати, що учні «володіють неперевершеними здібностями в одній або кількох наступних категорій дарів і талантів: загальний інтелект, соціальні академічні здібності, творче мислення, образотворче, літературне чи виконавське мистецтво – і потребують освітньої програми та/або послуги, що відрізняється від звичайно наданої в стандарті шкільної програми та яка є освітньою, особистою та суспільно корисною» [4]. Для ідентифікації учня як обдарованого й талановитого в штаті Род-Айленд використовують такий інструментарій: тестування досягнень, здібностей, інтелекту, творчості, дослідницькі роботи учня, його автобіографію, співбесіду з ним, характеристики поведінки учня від кількох осіб, висновки експертів щодо обдарованості й таланту, оцінку учня вчителем, директором, батьками, шкільним психологом, педагогом-консультантом, самооцінку [4].

У штаті Кентуккі особливу увагу приділяють обдарованим учням у початковій школі, у 4–12 класах вони офіційно можуть отримати спеціальні освітні послуги «в одній або декількох сферах: загальні інтелектуальні здібності, спеціальні академічні здібності, творче чи дивергентне мислення, психосоціальні або лідерські навички, образотворче чи виконавське мистецтво» [5].

У штаті Айова до «обдарованих і талановитих дітей належать ті діти, які продемонстрували досягнення або потенційні здібності або те й інше в будь-якій із наведених нижче сфер або в комбінації: загальні інтелектуальні здібності, творче мислення, лідерські здібності, здібності до образотворчого та сценічного мистецтва, схильність до специфічних здібностей» (Кодекс Айови 257. 44) [6].

У документах штату Невада є визначення терміна «глибоко обдарований учень». Це «особа до 18 років, чий коефіцієнт інтелекту, визначений індивідуальною адміністрацією тестів серії Векслера або Стенфорда-Біне або іншого тесту, затвердженого керівним органом університетської школи для

глибоко обдарованих учнів, знаходиться на рівні 99,9-го процентілю або вище, або ж хто набрав 99,9-й процентіль або вище для свого віку по тесту здібностей або успішності, включаючи, крім цього, тест на шкільні здібності або тест американського коледжу» [7]. Саме в цьому штаті 2006 року після перегляду законодавчими зборами штату Невада Статуту Невади (392A) та оновлення до Розділу 388С «Університетські школи для глибоко обдарованих учнів», яким дозволено створення «університетської школи для глибоко обдарованих дітей» [7], було організовано Академію Девідсона на території кампуса Університету Невади в Ріно для «глибоко обдарованих учнів середніх та старших класів» [8]. Поява вищезазначеного документа була зумовлена необхідністю розв'язання проблеми відсутності самореалізації для обдарованих учнів, здатних завершити шкільний курс навчання раніше за своїх однолітків, а також створення для обдарованих дітей прискорених програм навчання, що дозволить учням достроково вступити до університету.

В Академії Девідсона учнів розподіляють по класах не за віковим принципом, а з урахуванням здібностей дітей. Щоб стати слухачами Академії Девідсона, «учні повинні набрати 99, 9 процентіле із прийнятих тестів інтелекту та /або успішності; працювати на необхідному академічному рівні; демонструвати інтелектуальні та академічні досягнення, демонструвати мотивацію, соціальну та емоційну зрілість і загальну готовність до освітнього середовища, яке швидко змінюється» [8]. Глибоко обдаровані діти здатні швидко навчатися й опрацьовувати інформацію, потребують постійного інтелектуального збагачення, більш ґрунтовного вивчення матеріалу, мають великий ступінь допитливості тощо.

Учасниками програми «Молоді вчені», запропонованої Академією Девідсона, можуть бути глибоко обдаровані громадяни США або постійні мешканці США від 5 до 16 років, які мають правильно юридично оформлені результати тестування інтелекту; портфолію, яке повинно підтвердити здібності дитини й розширити про неї інформаційний фон. Портфолію повинно містити зразки академічних і позакласних робіт із двох нижчезазначених освітніх сфер («математика, наука, інжиніринг або кодування, мистецтво англійської мови/творче письмо, іноземна мова (мова, що відрізняється від англійської мови), гуманітарні науки, мистецтво, атлетизм» [9]) із вказівкою віку виконавця роботи й зазначенням рівня її рецензування (чернетка або відредагований варіант) й участі у вищезазначеному процесі третіх осіб (батьків, учителів тощо), відеоміркування дитини на тему, яка її зацікавила, рекомендаційний лист, нагороди, табель успішності. Члени комітету, які аналізують надані документи, звертають увагу на «академічні здібності в таких галузях, як математика, письмо, читання, природничі науки та соціальні науки» [9], здатність працювати набагато продуктивніше за своїх однолітків, глибоко й ґрунтовно вивчати навчальні дисципліни, швидко опрацьовувати складну інформацію й навчатися. Програма «Молоді вчені» надає інформаційну допомогу батькам обдарованих дітей, створює батьківські комунікаційно-інформаційні майданчики, організовує зустрічі із сімейними консультантами, які можуть дати поради щодо специфіки спілкування з обдарованими дітьми.

Для дітей та батьків організують конференції й семінари, літні програми, що передбачають спілкування дітей від 8 до 16 років з ученими й однодумцями, віртуальні заходи, дискусійні форуми, сприяють розробці й виконанню дітьми громадських проєктів.

Є декілька запропонованих Академією Девідсона літніх програм, специфіку яких варто, на нашу думку, проаналізувати детальніше. У літньому таборі «Зірки» заплановано проведення трьох академічних занять (3 години – 13:30–16:30) упродовж тижня, під час яких учні опрацьовують з інструкторами складні теми. 2022 року обдарованим дітям пропонували брати участь у хімічних експериментах, пов'язаних з утворенням золота й срібла; вивчати наукову фантастику й писати фантастичні твори; брати участь у дискусіях, експериментах, дослідженнях, пов'язаних з еволюцією зірок. Вищезазначені академічні заняття, безпосередньо пов'язані з активною участю дітей, сприяють розвиткові їхньої креативності, пізнавальної діяльності, критичного мислення. Крім академічних занять, а також академічних екскурсій (3 години – 8:00–11:00), у літньому таборі велику увагу приділяють комунікації обдарованих дітей один з одним, соціальним заходам, іграм тощо. Прикметним є те, що наприкінці кожного дня всі учасники табору на 30 хвилин (19:30–20:00) збираються для підбиття підсумків. Кожний захід, у якому беруть участь діти, фотографують для організації слайд-шоу, яке влаштовують на прощальному заході.

Літня програма «REACH. Літній семінар» орієнтована на обдарованих дітей від 11 до 13 років і розрахована на 10 днів. Діти під час семінарів (8:30–11:30, 12:30–14:30), які тривають шість днів (навчання+практика), мають можливість обрати одну із трьох запропонованих академічних областей і створити власний проєкт. Семінари передбачають проведення дискусій, дебатів, інсценізацію судового процесу, лабораторні роботи, підготовку й захист презентацій тощо. У дітей у будні дні є година (14:30–15:30) для навчання за комп'ютером, а також звіт (20:00–20:30), під час якого учні інформують присутніх про результати своєї діяльності. У вихідні діти приділяють час самостійному навчанню (8:30–11:30, 12:30–17:00, 18:00–22:00) та виробничим поїздкам (8:30–11:30, 12:30–17:00).

Є літня програма «Думай. Літній інститут» для обдарованих дітей від 13 до 16 років, що триває три тижні, під час яких учні проходять ранковий (8:30–11:30) та післяобідній (14:00–17:00) курси, розраховані на 6 кредитів. Учні можуть обрати будь-які курси, попередньо ознайомившись із програмою курсів та з інформацією про лекторів. У розкладі є час для самостійного навчання, відпочинку й екскурсій. Вихідні дні учні повинні присвятити або самостійному навчанню (8:30–11:30, 12:30–17:00, 18:00–22:00), або виробничій поїздки (8:30–11:30, 12:30–17:00).

Академія Девідсона для обдарованих дітей від 9 до 13 років також пропонує онлайн-курси, які розраховані на рік і розвивають академічні та соціальні навички.

У Західній Вірджинії для обдарованих учнів після восьмого класу передбачено чотирирічний навчальний план та індивідуальну програму

навчання. Лише консультативний комітет приймає рішення щодо зарахування учня в програму з відзнакою або програму підвищення кваліфікації (AP). Розроблений комітетом навчальний план повинен бути узгоджений із педагогічним колективом, батьками, учнями [10].

У США для обдарованих й талановитих дітей передбачено освітні програми, які мотивують учнів здобувати освіту у вищих навчальних закладах, допомагають дітям розкрити свої здібності, спонукають до самореалізації, допомагаючи уникнути освітньої й особистісної стагнації. Для обдарованих і талановитих дітей передбачено прискорене навчання, сутність якого полягає в тому, що обдарований учень може раніше закінчити школу або швидко вивчити конкретний шкільний предмет, ущільнення навчальної програми, що дозволить учителю замінити вивчений учнем навчальний матеріал новим й ускладненим. Це дозволяє учню оптимізувати свою діяльність, не витрачаючи час на тривале повторення відомого. Крім вищезазначеного, учителі активно використовують стратегію групування обдарованих учнів, тобто об'єднання дітей за здібностями або успішністю, що дозволяє педагогам цілеспрямовано розвивати когнітивні й творчі здібності дітей, збільшувати їхній потенціал, створювати відповідну психологічну атмосферу. Практикують також організацію спеціалізованих класів, додаткові заняття, забезпечення участі обдарованих дітей у конкурсах та змаганнях, літніх таборах, де відбувається поглиблення знань не тільки з академічних навчальних дисциплін, а й приділено увагу космічним розробкам, археології, музичному мистецтву тощо. Під час роботи з обдарованими дітьми вчителі використовують навчальні матеріали різного рівня складності, завдання на випередження, створюють уроки, урахувавши таксономію Блума, спонукають учнів до аргументативної відповіді на поставлені запитання, самостійно проводити дослідження, виконувати проблемні завдання за допомогою експериментів, надавати результат у формі презентації, захищати його перед аудиторією, використовувати нові технології.

Велику увагу для розвитку обдарованих і талановитих учнів у США приділено професійному вдосконаленню вчителів, зокрема розроблено Стандарти підготовки вчителів NAGC-CEC у галузі освіти для обдарованих дітей, відповідно до яких учителі повинні вміти ідентифікувати обдаровану й творчу дитину, модифікувати навчальну програму з орієнтацією на задоволення запитів обдарованих і творчих дітей, обирати й використовувати ефективні стратегії для розвитку здібностей вищезазначених дітей.

У США особливу увагу приділено обговоренню вищезазначеного в наукових та методичних журналах, що надають відповідну інформаційну допомогу педагогам. Зокрема, ідеться про щоквартальний науковий журнал Національної асоціації обдарованих дітей «Обдарована дитина» [12], що функціонує з 1957 року, методичний журнал «Викладання для високого потенціалу» [13], у якому є навчальні матеріали та практичні рекомендації для вчителів, журнал «Виховання для високого потенціалу» [13], у якому порушено проблеми специфіки виховання обдарованості в молодших школярів, розвитку емоційного інтелекту, лідерства дитини, мотивації до читання, досягнення успіху тощо. Вищезазначені видання не вичерпують розмаїття видань,

присвячених обдарованим дітям, а лише презентують невеликий відсоток наукової й методичної літератури із цієї теми.

Висновки.

Отже, у США є варіативність щодо визначення терміна «обдарована дитина», інструментарію ідентифікації обдарованості. У кожному штаті враховано специфіку контингенту обдарованих дітей, їхні запити й потреби й розроблено необхідні навчальні програми, які сприяють збільшенню інтелектуального й творчого потенціалу держави. Системність і комплексність роботи з обдарованими дітьми, їхніми батьками на позиціях партнерства в США забезпечено на законодавчому, науковому, методичному рівнях.

Література:

1. Gifted By State [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.nagc.org/gifted-state>.
2. Programming Standards for Gifted Children Pre-K to Grade 12 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.nagc.org/resources-publications/resources/national-standards-gifted-and-talented-education/pre-k-grade-12>
3. Charter and rules of education for the gifted [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://dpi.wi.gov/gifted/laws>
4. Educational Programs [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.ride.ri.gov/Portals/0/Uploads/Documents/Inside-RIDE/Laws-Regulations/Ed-Programs-Gifted-Talented-Children.pdf>.
5. Gifted and Talented [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://education.ky.gov/specialed/GT/Pages/default.aspx>.
6. Iowa Code [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.legis.iowa.gov/docs/code/257.44.pdf>
7. Chapter 388C – University Schools for Profoundly Gifted Pupils [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.leg.state.nv.us/nrs/NRS-388C.html>
8. Who We Serve [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.davidsonacademy.unr.edu/about-us/who-we-serve/>.
9. Young Scholars: Portfolio Requirements [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.davidsongifted.org/gifted-programs/young-scholars/admissions/portfolio-requirements/>
10. Granted Mandate for the Four-Year Plan in the Po [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://wvde.state.wv.us/osp/giftedfouryearplan.htm>
11. Gifted Child Quarterly [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.nagc.org/resources-publications/nagc-publications/gifted-child-quarterly>
12. Teaching for High Potential [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.nagc.org/resources-publications/nagc-publications/gifted-child-quarterly>
13. Parenting for High Potential [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.nagc.org/parenting-high-potential-1>

Стаття надіслана: 29.01.2023 г.

© Холод Г.Я.